

4. Скорочення нерівності: прогресивна податкова система може сприяти перерозподілу доходів, зменшуючи соціальну нерівність і покращуючи доступ до базових послуг.

5. Підвищення довіри до держави: прозора і справедлива податкова система зміцнює довіру громадян до уряду та його інститутів, що є важливим для стабільності суспільства.

6. Глобальне партнерство: участь у міжнародних податкових ініціативах допомагає Україні інтегруватися у світову економіку та сприяти сталому розвитку на глобальному рівні.

Таким чином, податки є потужним інструментом для досягнення Цілей сталого розвитку, сприяючи економічному зростанню, інноваціям, відповідальному споживанню та соціальній справедливості.

Інформаційні джерела

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

2. Крюкова І. Податки як елемент системи управління сталим розвитком. *Economic Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2024, 63-71. DOI: <https://doi.org/10.37000/ebbsl.2024.05.05>

УДК 336.76 (075)

О.Г. Малій, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Р.А. Широкопад, здоб. ОС «бакалавр» (ДБТУ, Харків)

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ В КРЕДИТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Успіх банку тісно пов'язаний з підходом, який він застосовує до управління ризиками. Основним ризиком, з яким стикаються банки, є кредитний ризик. Важливість вивчення питань управління кредитним ризиком обумовлена збільшенням кількості прострочених платежів за кредитами, зростанням негативно класифікованих кредитів і недостатніми джерелами залучення стабільних банківських ресурсів.

Прийняття ризику є невід'ємною рисою банківської діяльності, водночас є основою їх розвитку. Політика управління кредитними ризиками має важливе значення для виявлення попереджувальних ознак вразливості банку.

Базельський комітет з банківського нагляду (BCBS) визначає кредитний ризик як потенційну можливість того, що позичальник або контрагент не зможе виконати свої зобов'язання перед банком відповідно до умов угоди.

Управління кредитним ризиком повинно здійснюватися на двох рівнях, в залежності від причин його виникнення - на рівні кожного окремого позичальника і на рівні кредитного портфеля в цілому.

Нездатність позичальника генерувати достатній грошовий потік, ризики ліквідності застави, морально-етичні характеристики є одними з причин

виникнення кредитних ризиків на рівні кожного окремого позичальника.

До факторів, що підвищують ризики кредитного портфеля банку, можна віднести надмірну концентрацію або диверсифікацію, структуру портфеля, якщо він враховує тільки потреби клієнтів і кваліфікацію персоналу [1].

Методи управління кредитним ризиком на рівні кожного окремого позичальника включають оцінку платоспроможності клієнтів [2], аналіз і оцінку кредитів, структурування кредитів, документальне оформлення угод, моніторинг стану кредитів і застави.

Кількісна оцінка кредитного ризику кожного окремого позичальника відбувається під час розгляду кредитної заявки або в процесі моніторингу кредитних операцій або при прийнятті рішення про зміну умов кредитування. Визначення платоспроможності включає оцінку ймовірності того, що позичальник виконає свої зобов'язання за кредитним договором. Система класифікації клієнтів допомагає банкам приймати рішення про кредити. Після надання кредиту оцінка позичальника оновлюється відповідно до нової доступної фінансової інформації. Це допомагає банку класифікувати кредити за різними рівнями ризику та контролювати кредитні ризики кредитного портфеля в цілому.

Для управління ризиками, пов'язаними з кредитним портфелем, банки використовують різні методи, такі як диверсифікація, лімітування, страхування та створення резервів для відшкодування кредитних втрат.

Найефективнішим способом зниження ризику є диверсифікація, яка передбачає розподіл кредитів між широким колом позичальників з різними характеристиками, такими як розмір капіталу та форма власності, а також галузева приналежність та географічний регіон [3]. Диверсифікація допомагає розподілити кредитний ризик, щоб уникнути надмірної концентрації, але не усуває його повністю через зовнішні фактори, які не залежать від конкретних контрагентів або галузей.

Лімітування передбачає встановлення максимальних лімітів на надані кредити з метою обмеження ризику. Цей метод застосовується до операцій, які можуть бути схильні до катастрофічних або критичних ризиків, коли рівень кредитного ризику перевищує прийнятний для банку.

Страхування є ще однією ефективною системою зменшення впливу кредитних ризиків і включає самострахування через створення резервів під кредитні операції та страхування, за яким страховик сплачує премію, щоб забезпечити виплату собі або третій особі у разі настання події, визначеної договором, що вимагає виплати страховиком, який зберігає за собою певний обсяг відповідальності.

Створення резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків передбачає акумулювання частини коштів, які згодом використовуються для компенсації неповернених кредитів.

Інші методи включають хеджування за допомогою таких фінансових інструментів, як опціони, ф'ючерси, форварди, свопи з метою мінімізації кредитного ризику, що використовуються як превентивні методи мінімізації ризику; комплаєнс-контроль, що забезпечує дотримання нормативно-правових

актів, внутрішніх процедур, правил і політик, запроваджених в банках, а також основних етично-моральних принципів; розподіл ризику між іншими контрагентами (об'єднане кредитування).

При управлінні кредитними ризиками банки повинні мати на увазі, що вони є більш суб'єктивними порівняно з іншими фінансовими ризиками, оскільки кожна конкретна звітність має індивідуальні характеристики, пов'язані з її оцінкою. Крім того, питання суб'єктивності також включає оцінку кредитором фінансового стану позичальника та його етичних якостей. Крім того, статистичні методи або теорія ймовірності, які зазвичай використовуються для оцінки інших видів ризиків, не застосовуються для аналізу кредитного ризику. Оскільки переважають індивідуальні фактори, кредитний ризик не може бути адекватно пояснений поняттям статистичної сукупності [5; 6]. Тому при оцінці кредитного ризику важливо надавати перевагу не статистичним методам, а індивідуальній взаємодії з боржником (особисті консультації з потенційними боржниками, виїзди на підприємство, аналіз загального стану справ у галузі, в якій працює боржник). Крім того, кредитні ризики тією чи іншою мірою супроводжують усі активні банківські операції. Отже, попит на оцінку кредитного ризику в банках є постійним.

Крім того, кредитні операції пов'язані не лише з кредитним ризиком, але й з іншими видами ризиків, такими як ризик зміни процентної ставки, інфляційний ризик, ризик зміни валютних курсів тощо. Тому необхідно розрізняти кредитні ризики, пов'язані з неповерненням основної суми боргу та відсотків, та інші види ризиків, оскільки вони вимагають різних методів управління.

Сьогодні, під час кризових ситуацій, банкам вкрай важливо створити комплексну систему управління ризиками, яка б забезпечувала ідентифікацію, вимірювання, моніторинг, контроль і зниження кредитного ризику як на індивідуальній, так і на портфельній основі. Обрані банківські методики повинні враховувати індивідуальні особливості та передбачати диференційований підхід до оцінки кредитного ризику, оскільки показники, що використовуються для оцінки діяльності одного позичальника, можуть не підходити для інших. Однак банки повинні дотримуватися мінімального рівня стандартизації методології оцінки кредитних ризиків, щоб мати змогу розробити власну систему прийняття кредитних рішень, забезпечуючи при цьому належний рівень якості кредитного портфеля.

Інформаційні джерела

1. Дзюблюк О.В., Прийдун Л.М. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. 295 с.
2. Малій О.Г. Використання багатофакторного дискримінантного аналізу в процесі оцінювання кредитоспроможності. Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Харків: ХНТУСГ, 2017. Вип.185. С.259-268.
3. Малій О.Г. Фінансовий аналіз. Курс лекцій. Харків: ХНТУСГ, 2018. 163 с.
4. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>.

5. Ставерська Т.О., Жилякова О.В. Аналіз сутності дефініції «антикризова стратегія» та її роль в процесі антикризового управління підприємством. Scientific Journal «ScienceRise», 2016. №12/1(29). С.14-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/texc_2016_12%281%29__5.

6. Lysak H., Morozova H, Gorokh O., Maliy O., Nesterenko I. The system of financial control in the management of a small business enterprise: methods and tools of implementation. Review of Economics and Finance, 2022, 20, 1034-1041.

УДК 004:657-057.1

Т.Ю. Назарова, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПИ», Харків)

В.П. Бабенко, здоб. ступ. PhD (НТУ «ХПИ», Харків)

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах ринкової економіки управління фінансовими потоками підприємства є ключовим фактором, який впливає на його стабільність, платоспроможність та конкурентоспроможність. Фінансові потоки (мікрорівень) - це цілеспрямовані переміщення фінансових ресурсів та інструментів, які є результатом управлінських рішень, прийнятих в рамках конкретного фінансового плану, відповідно до нормативно-правових норм та узгоджених з фінансовою політикою компанії.

Основними завданнями управління фінансовими потоками є:

- забезпечення фінансово-господарської діяльності необхідними фінансовими ресурсами в достатньому обсязі і в будь-який час;
- максимізація результатів бізнес-процесів і діяльності в цілому при мінімальних вихідних фінансових потоках;
- підвищення збалансованості та інтенсивності руху фінансових потоків;
- оптимізація кількісного складу фінансових потоків;
- зменшення потреби в позиковому капіталі та збільшення розміру власних оборотних коштів;
- удосконалення роботи функціональних підрозділів.

З метою ефективного управління фінансовими потоками підприємства використовують різні методи, що забезпечують стійке та успішне функціонування суб'єкта господарювання. Так, до методів виконання загальних функцій управління (планування, прогнозування, організації, координації, мотивації, аналізу і контролю) традиційно відносять організаційні, адміністративні, економічні та соціально-психологічні методи. Слід також зазначити, що будь-яка діяльність повинна бути спроектована, спрямована, регламентована і стандартизована до того, як вона буде реалізована. Умовою використання управлінського методу є чіткий спосіб вирішення проблеми, відхилення від якого не допускаються. На практиці ці методи реалізуються в